

VIŠEJEZIČNI BRUEREVIĆEV RUKOPIS
*RACCOLTA DI POETICI COMPONENTI
IN LINGUE DIVERSE*

Fedora Ferluga-Petronio

Medo Pucić, koji je u časopisu *Dubrovnik cvjet narodnoga knjižtva* (III/1851) objavio istaknuti izbor pjesama Marka Bruerevića na hrvatskom, ovako se izrazio o autoru u svojoj uvodnoj studiji:

Toliko je Slavjanah posvetilo svoje sile da uzumnože tudju slavu pišući ili latinski ili francezki ili talianski ili němački, da bi lasno mogao sumnjati, je li se um i razum slavjanski bolje izrazio svojim ili tudjim obrazom. Na to mlogi tuže kao na veliku nesreću, nemisleći da drugako nije moglo ni biti, dokle god slavjansko občinstvo nije stupilo u kolo europejske prosvěte, što jedva sada počimlje. Zaludu bi bio n.pr. Bošković napisao slavjanski svoju filosofiju, kad nebi mogo njom okoristiti ni ostali učeni svēt ni sam svoj narod; pa eto vidimo i danas, kad već slavjanstvo hoće silom da prodre na světlost, koliko ga truda stoji dokle obori tudje življe. Ali ravnoměrje ište ne samo da slavjanstvo oderži pobědu nad tudjinstvom, nego još da koliko je do sada Slavjanah proslavilo svojim trudom tudje narode, toliko i od sada tudjinacah da posvete svoj trud na proslavljenje slavjanstva. Kao četovodju toga društva Dubrovčani mogu predstaviti jednog Franceza, imenom Marka Bruere Derivauxa, koji, kako dodje iza polovice prošastog vėka s otcem (poslanikom francezkim) u Dubrovnik, oko 1774 g. tako da se zaljubi u naš život, izuči naš jezik, poprimi naše običaje i stade pisati naške

pěsme, da ni jedan Dubrovčanin nije mogao biti u tiem vanjskiem prigodama bolji Dubrovčanin nego što je bio taj Francez.

Pucić nije mogao izreći veće hvale o tom naturaliziranom Dubrovčaninu, sinu francuskoga konzula, koji je kao dječak došao u Dubrovnik, u Dubrovniku je započeo svoje školovanje, stekao svoja prva životna iskustva, a s Dubrovnikom je ostao vezan kroz čitavo svoje književno djelovanje.

Dok su u 18. stolj. slavni Dubrovčani Benedikt Stay, Ruđer Bošković, Rajmund Kunić i Brno Džamanjić stvarali svoje filozofske poeme, znanstvene radove i prijevode na latinskom, Marko Bruerević odlučio je pisati i na hrvatskom. Toliko je zavolio hrvatski jezik, da je pokazivao više rodoljubnog žara nego mnogi domaći ljudi. U obitelji je govorio francuski, u školi (kod pijarista) učio latinski i talijanski a stvarao je na sva četiri jezika. Iznenađuje i zadivljuje način kako je mladi Francuz ovladao hrvatskim jezikom, na kojem je napisao neke od svojih najoriginalnijih pjesama. Bruerević je bio svakako izvanredan jezični talenat; naime, stvarao je i prevodio istom lakoćom na sva četiri jezika. Njegove su zbirke pretežno višejezične i većina ih još leži u rukopisu kao i zbirka *Raccolta di poetici componimenti in lingue diverse*, koja se čuva u rukopisnoj ostavštini don Luke Pavlovića (rkp. 36) u Historijskom arhivu u Dubrovniku. Radi se o Pavlovićeve krasnopisnom prijepisu iz Bruerevićeve autografa. Prijepis je nastao poslije Bruerevićeve smrti, što se zaključuje na temelju bilješke prepisivača na str. 2. Zbirka obuhvaća 170 stranica i može se podijeliti na pet dijelova.

U prvome (od 1. do 47. str.) nalaze se izvorne pjesme na talijanskom jeziku, u drugome (od 49. do 82. str.) izvorne pjesme na latinskom, u trećem (od 82. do 100. str.) izvorne pjesme na hrvatskom, u četvrtom (od 101. do 124. str.) prijevodi s latinskoga na talijanski, a na kraju (od 165. do 170. str.) njegova slavna pjesma *Zvezdoznanci*.

Talijanski dio koji obuhvaća 33 pjesme (nastale u vremenskom rasponu od 1789. do 1818. g.) ne prelazi granice običnih pjesničkih vježbi. Autor je toga svjestan, on se naime ovako izražava u uvodnom sonetu:

*Tale ancor io, non per glorioso farmi
Sol per l'ore inganno, e 'l tempo tristo
Roco prendo a cantar questi miei carmi.*

Navest ćemo redom naslove svih talijanskih pjesama toga dijela rukopisa:¹

- [1] *Sonetto da premettersi alla raccolta delle mie rime* [str. 3]
[2] *Per N[ostro] D[omina] Assunta in Cielo (1789)* [str. 4]
[3] *Sullo stesso argomento (1789)* [str. 5]
[4] *Et multa corpora sanctorum qui dormie|rant surrexerunt.*
Matth[aeum] c. 26.1 Per il Venerdì Santo (1789) [str. 6]
[5] *Sull'istesso argomento (1789)* [str. 7]
[6] *Per la Crocefissione di N[ostro] S[ignore]* [str. 8]
[7] *Sullo stesso argomento* [str. 9]
[8] *Per il Venerdì Santo (1818)* [str. 10]
[9] *Atto di Contrizione | Sonetto estemporaneo e con rime obbligate |*
(1790) [str. 11]
[10] *In morte di Giuseppe II Imperatore (1790)* [str. 12]
[11] *Sullo stesso argomento (1790)* [str. 13]
[12] *Per la partenza di Basso | Anacreontica | (1791)* [str. 14-18]
[13] *Sonetto (1814)* [str. 18-19]
[14] *Il corbo e la volpe (1814)* [str. 19-20]
[15] *Il gatto ghiottone (1814)* [str. 20-21]
[16] *In morte di una donna bisbetica (1814)* [str. 21]
[17] *Sonetto (1814)* [str. 22]
[18] *Nel mettermi la prima volta gli occhiali (1814)* [str. 23]
[19] *Sullo inferno (1814)* [str. 24]
[20] *Sulla consumazione de' secoli (1818)* [str. 25]
[21] *Per Monaco (1818)* [str. 26]
[22] *Sopra un Orologio da polvere fatto | colle ceneri d'un amante*
disperato | Trad. dal francese [str. 27]
Serie di Sonetti sopra vari oggetti | con rime obbligate.
[23] *1. Sopra un vecchio Lussurioso* [str. 28]
[24] *2. Le arti d'una vecchia Leziosa schernite* [str. 29]
[25] *3. Muzio Scevola al Campo di Porsenna* [str. 30]
[26] *4. Lucrezia Romana violata* [str. 31]
[27] *5. I Vecchioni e Susanna* [str. 32]
[28] *6. Cristo in Croce* [str. 33]
[29] *Sonetto pedantesco* [str. 34]

- [30] *O Hierusalem Hierusalemque occidis Prophetas!* | Sulla decapitazione di Re Luigi XVI (1793) [str. 35]
- [31] *Dixit insipiens in corde suo; non est Deus* [str. 36]
- [32] *Anacreontica (1814)* [str. 37-39]
- [33] *Al Signor David | Console di Francia a Travnik in Bosnia | Sopra L'imperfezione d'un Telescopio | Stato mandato, quasi fosse un capo d'opera | in regalo al Passà | d' Albania in Scutari, ove l'autore era console | di Francia. | Capitolo* [str. 40-47]

Većina je pjesama napisana u sonetnom obliku. Zadivljuje različitost tema koje su pretežno religioznog sadržaja, a ima ih čak i blasfemnih. Nekoliko je pjesama prigodnog značaja kao npr. sonet napisan 1793. godine prilikom smaknuća Luja XVI. Dvije pjesme preuzima iz Fedra, to jest: *Il corbo e la volpe (Gavran i lisica)* i *Il gatto ghiottone (Mačak izjelica)*.

S metričkog gledišta najzanimljiviji su tzv. "sonetti a rima obbligata". Radi se o nizu od šest soneta koji završavaju istim riječima. Zbog nesklada između zadanih riječi kojima moraju završavati stihovi soneta i sadržaja o kojem pjevaju autor ponegdje postaje vulgaran i nepristojan. Za bolje razumijevanje navest ću završne riječi pojedinih stihova: *parucca, bocca, rocca, zucca, stucca, sciocca, fiocca, spilucca, stecca, picca, pecca, ficca, becca, s' appicca*, i u cjelini zadnji sonet pod naslovom *Cristo in Croce (Krist na križu)*:

<i>Il demonio in gran gala, ed in</i>	<i>Parucca</i>
<i>Sul Golgota gridava a piena</i>	<i>Bocca:</i>
<i>O tu che il tempio, e di Sion la</i>	<i>Rocca</i>
<i>Puoi salvare in tre di, salva or la</i>	<i>Zucca</i>
<i>L'ebrea canaglia intanto non si</i>	<i>Stucca</i>
<i>D'oltraggiar Cristo, e rie bestemmie</i>	<i>Sciocca</i>
<i>Pioggia di sangue dal suo capo</i>	<i>Fiocca</i>
<i>E ognuno lo dilleggia, e lo</i>	<i>Spilucca</i>
<i>A quel che spezza i scettri come</i>	<i>Stecca</i>
<i>Squarcia il costato di Longin la</i>	<i>Picca</i>
<i>Più altero va chi contro a un Dio più</i>	<i>Pecca</i>
<i>Dietro alla luna il sol mesto si</i>	<i>Ficca</i>
<i>Tardo rimorso il core a Giuda</i>	<i>Becca</i>
<i>Che disperato a un albero</i>	<i>s'Appicca</i>

Navedene stihove možemo promatrati kao svojevrsni kuriozum; oni su nam zanimljiviji kao vježbe iz versifikacije i u njima ne treba tražiti pretjeranu umjetničku vrijednost, mada u talijanskom dijelu zbirke ima nekih pjesama u kojima se ističe profinjena ironija kao npr. u epitafu goropadnici pod naslovom: *In morte di una donna bisbetica*:

*Qui mia moglie estinta giace,
Passagier prega la pace,
Che mai l'ebbe finchè visse:
More il de che si sottoscrisse
Nel congresso generale
La gran pace universale;
Fosse articolo segreto
Del trattato, ovver decreto
Di messer Domin Iddio
Perchè avessi pace anch'io.*

Drugi dio zbirke obuhvaća pjesme na latinskom nastale od 1789. do 1818. godine: trinaest izvornih pjesama, prijevode četiriju francuskih epigrama na latinski i jedan Džamanjićev latinski epigram upućen Bruereviću na koji autor zbirke odgovara.

Navest ćemo redom naslove latinskih pjesama:

Marci Bruere Desrivaux | nonnulla | Latina Carmina

- [1] *Pulcherrimae Junii Restii in Amorem Elegiae | Confutatio | Elegia (1790)* [str. 49-56]
- [2] *Breni Laudes. Ad Cl[arissimum] V[irum] Junium Restium | Alcaicon (1789)* [str. 57-61]
- [3] *Ad Cl[arissimum] V[irum] Junium Restium qui musicae artis amatores Scityra perstrinxerat | Sapphicon (1801)* [str. 61-63]
- [4] *In funere | Cl[arissimum] V[irum] Benedicti Stay | Ode (1802)* [str. 64-65]
- [5] *Ad Pacem | Ode (Martio) 1812* [str. 66-67]
- [6] *Ad Laurentium Giromellam. | In funere dilectissimi alumni sui | Georgii Detorres | Sapphicon (Augusto) 1802* [str. 67-69]

- [7] *Ad Matth[aeum] Micaelis | de Zamagna | Alcaicon (Octob[ri]1813)* [str. 69-72]
- [8] *Ad Urb[anum] Appendinium | Schol[arum] Piar[rum] In Rhacusino Collegio Philosophiae Lecto | rem, qui Superiorum jussu Rhacusa | discedere quum debuisset, Senatus | consulto in ea urbe, omnibus | ut fuerat exoptatum, retentus est. | Alcaicon (Oct[obri] 1800)* [str. 73-75]
- [9] *In tonsorem barbae Tomichianae | Hendecasyllabi (1799)* [str. 76]
- [10] *Versio Gallici Epigrammatis | Phaleucium (1818)* [str. 77]
- [11] *Versio Gallici Epigrammatis | Iambi (1818)* [str. 77-78]
- [12] *De statua Iustitiae prostante in foro. | Versio Gallici Epigrammatis. | Phaleucium* [str. 78]
- [13] *Aliud in Leucothoen. (1818)* [str. 79]
- [14] *Versio Gallici Epigrammatis | Iambi (1818)* [str. 79-80]
- [15] *(Quum a Marco Bruerio versio Illyrica | Confecta esset prelegantis Phaleucii a | Cl[arissimo] V[iro] Bernardo Zamagna in nuptiis | Alberti Mozzarelli et Magdala Saraca | exarti; clarissimus Poeta olli misit sequens) Epigramma* [str. 80]
- [16] *Responsum M[arci] Bruerii ad Cl[arissimum] V[irum] | Bernard[um] Zamagna | Epigramma (1818)* [str. 80-81]
- [17] *De Poetarum immodico planctu in funere Rosae Bielovuk naufragae | Epigramma (1806)* [str. 81]
- [18] *In Junii Restii effigie | a M[arco] Bruerio picta (1804)* [str. 82]

Bruerevićevo originalno pjesništvo na latinskom je po mišljenju V.Vratovića najpotpunije okupljeno upravo u tom rukopisnom zborniku.² Bruerević se ovdje okušao u elegijskim distisima, u alkejskoj i safičkoj strofi, u jambima i hendekasilabima. Upada u oči da je više pjesama posvećenih Bruerevićevim dubrovačkim prijateljima, osobito najvećemu satiričaru hrvatskog latinizma Džonu Rastiću kojega je veoma cijenio, nekoliko je epigrama upućenih Brnu Džama-njiću, a jedna je oda napisana povodom smrti Benedikta Staya. Mada se radi pretežno o prigodničarskoj poeziji, primjećuje se elegantno vladanje metričkim shemama, izrazita jezična čistoća i birani leksik. Bruerević piše na latinskom kao rođeni Rimljanin. Navest ću kao primjer odlomak jedne između najljepših pjesama pod naslovom *Breni laudes (Pohvala župe)*:

*O dulce Breni rus, tibi quae semel
Dedere, servent munera caelites!
Tuasque non laedi Tonanti³
Adspicias segetes procellis!*

*Tuis virescunt collibus aemulae
Baccae⁴ Venafro, munera Liberi
Tu laeta praebes ac referta
Fructibus omnigenis vireta.*

*Te, amica olivae, finibus Atticis
Pallas relictis diligit et Ceres
Divesque Pomona atque Jacchus,
Te Charites Cypridosque natus.*

*Prima Lycoris candidior nive
In te juventae ver agit aureum,
Lycoris, imis quae medullis
Me urit amans speciosa amantem.*

*Ecquis fideli carmine praedicet,
Ut me illa flammis diligit aemulis,
Risusquae mellitos referre et
Oscula quis valeat jocosque?*

*Haud vitis unquam flexilis addita
Adhaesit ulmo sic, hederam aut tenax,
Collo haeret adductis lacertis
Vincta meo ut facilis puella.*

(vv.53-76)

U trećem dijelu zbirke radi se pretežno o domaćoj produkciji, to jest o pjesmama na hrvatskom jeziku. U tom dijelu pod naslovom *Marka Bruereviča razlike Pjesni i Začinke* sabrane su te pjesme:

- [1] *Tomačenje latinskoga Epigrama | koji se štije pred ovijem listku [!]* [str. 83]
 [2] *Tomačenja iz Frančeskoga jezika*
     I Nadgrobnica [str. 84]
     II Ja ti veljah, ma ljubjena [str. 84]
     III Svakomu ti mater kaže [str. 84-85]
     IV Marunko mi često praje [str. 85]
 [3] *Iz Travnika Poslanica | Gosp[aru] Andrii Altestiču | Pjesan* [str. 85-89]
 [4] *Iz Dubrovnika G[osparu] Petru | Aletiču | Poslanica* [str. 90-91]
 [5] *Za nepravedni izgon iz Dubrovnika | Piera Aletiča | Pjesan* [str. 92-94]
 [6] *Plemenitu Gosp[aru] Antunu Lukšinu Sorgo | čim se spravljaše*
     na put | Pjesan [str. 96-98]
 [7] *Ljuvena Poslanica* [str. 98-99]
 [8] *Pjesance* [str. 99-100]
 [9] *Špotica* [str. 100-101]

I u ovom primjeru radi se o prigodnoj poeziji, pretežno o poslanicama upućenim osobama koje je Bruerević upoznao u mladosti u Dubrovniku i s kojima je ostao u prijateljskim vezama kroz cijeli život. Sve te pjesme koje Bruerević upućuje dalekim prijateljima ili pak onima što se spremaju na duga putovanja prožete su sjetom i mišlju o prolaznosti života koju će Bruerević izraziti Ho-racijevim “carpe diem”.⁵

Kao primjer navest ću jednu strofu iz poslanice upućene Andru Altestiču:

*Gljubi, dake, dokle ti se daje
 Andro, nemoj vremena gubiti
 A zavidni starac neka laje
 Huleć što mu već ne može biti.*

U toj istoj pjesmi dvije strofe podsjećaju i na slavnu “ballatu” Angela Poliziana
Io mi trovai fanciulle un bel mattino:

*Cvit je mladost od kratka života,
 Kano ruža, kâ kad sunce grane
 Pusto sijeva priko zračna plota;
 Dok omerkne, veće je nestane;*

*Nezjenjena na zelenu struku
Uvehnutče, ako k njoj diklize
Ne uz pruže za ustergnuće ruku
I naresit srzeslovno lice.*

Riječ je o pjesmama pisanim elegantnim stilom koje nadilaze običnu prigodničarsku poeziju onoga vremena.

U četvrtom dijelu zbirke Bruerević tečno prevodi na hrvatski nekoliko pjesama slavni latinskih autora: dvije Propercijeve i dvije Ovidijeve elegije, jednu Tibulovu te dvije Katulove pjesme.

Navest ćemo redom naslove i toga dijela rukopisa⁶:

Tomaćenja | Razlikieh pienjâ starih Piesnikâ Latinskih | Iz prosutieh Rukopisâ

[1] <i>Vivamus mea Lesbia, atque amemus Ex Catulli</i>	[str.101]
[2] <i>Elegija XXV Libr.III Propercia. Piesan</i>	[str.102-103]
[3] <i>Iz Ovidia: Amor[es] L.I. Eleg.IV Piesan</i>	[str.103-108]
[4] <i>Iz Ovidia "Amor[es] L.I. Eleg.V." Piesan</i>	[str.108-110]
[5] <i>"Quaeris quot mihi bastationes". Ex Catulli. Piesan</i>	[str.111]
[6] <i>Elegia II. Libr. I. Ex Tibulli. Piesan</i>	[str.112-119]
[7] <i>Elegia XIII Libr. III. Ex Properti. Piesan</i>	[str.119-124]

Bruerevićevi prijevodi klasičnih autora odišu lakoćom stila i muzikalnošću i, što nije zanemarivo, vjerni su izvorniku. Citirat ćemo kao primjer prijevod jedne od dviju Katulovih pjesama: *Vivamus, mea Lesbia, atque amemus.*

*Ja bih, Lesbia, dok' se more
Da živemo, da ljubimo,
A staracâ sve prikore
Da za mincu ne cienimo.
Može sunce pokli omarkne
Na istoke opet sjati,
Nami jednom kad omrkne
Sanak viećni sila 'e spati.*

Sto krat dake, i tisuću
Ne ckni mene celivati,
I još stokrat, i tisuću,
I opet tisuć', i stokrati.
Zamjenili ih kad budemo
Puno tisuć, Lesbia moja,
Pomrsiti njih hocemo
Za ne znat im ni mi broja.
Zada urekal nebi priko
Nas kojigod zlič nemio,
Kad bi mnoštvo tac veliko
Naših celov' razumio.

Peti dio zbirke obuhvaća jedan Bruerevićev prijevod s talijanskoga na hrvatski i više njegovih prijevoda na talijanski raznih stihova dubrovačkih autora, a na samom kraju njegovu slavnu pjesmu *Zvezdoznanci*. U većini primjera Bruerević dodaje prijevodu i latinski original. Naslovi pjesama (odnosno prijevoda) glase:

- [1] *La Morte di Adone. | Idilio | improvvisato dalla celebre Sig[nora] Fortunata Fantastici | e reso Slavo | dal Sig[nor] M[arco] Bruere Desrivaux.* [str.124-129]
- [2] *Privod* [str.129-137]
Varii Poemetti latini di autori ragusei | tradotti in italiano | dal Sig[nor] M[arco] Bruere Desrivaux.
- [3] *De B[eatiss]ima Virgine Jesum infantem sinu tenente; | astante item parvulo D[ivo] Joanne Baptista. | Dum pulchrae in gremio Matris stat pulchrior Infans etc. etc. | Del Sig[nor] Franc[esc]o Stay.*
Traduzione. | Sulla B[eatiss]ima Vergine tenente in braccio Gesù | bambino, e avente vicino il fanciullo S[an] Giovanni Battista. | Endecasillabi. [str.138-141]
- [4] *In fuga Psittaci | Ad M[arcum] Bruerium Georg[ii] Higgiae | Epigramma.* [str.142]
- [5] *Traduzione del Sig[nor] M[arco] Bruere. | Anacreontica.* [str.143-144]
- [6] *Lode dell'isola di Giuppana. | Felicis hospes Insulae etc. etc. | Dell'ab[ate] Steff[an]o Gradi. | Traduzione.* [str.145]

- [7] *Junii Resti Epitaphium | sepulcrali saxo inscribendum loco, quem vulgo Igalo | vocant in insula Media, auctore M[arco] Bruerio.* [str.146]
- [8] *Traduzione | di M[arco] Bruere.* [str.146]
- [9] *Ad Junium Restium | Rhacusanae Reipublicae Rectorem II renunciatum | Kal[endis] Apr[ilibus] A[nno] R[edemptoris] S[alutis] 1802 | M[arci] Bruerii | Ode.* [str.147-148]
- [10] *Traduzione dell'autore. | Capitolo.* [str.148-150]
- [11] *In funere | Cl[arissimi] V[iri] Benedicti Stay | Et posthac quaerimonias etc. etc. Ved[i] pag[ina] 64 sopra. | Ode. | Versione dell'autore | Sestine.* [str.150-152]
- [12] *Ad Petrum Martyrem Bessi | S[anctas] Conciones sf...do habentem in Metropolitana | Rhacusii Ecclesia Georgii Ferrić | Epigramma.* [str.152]
- [13] *Traduzione del Sig[nor] M[arco] Bruere | Sonetto.* [str.152-153]
- [14] *Traduzione | della Elegia di Giunio Resti dedicata a Mich[ele] Sargo | = De laudibus insulae Mediae = stamp[ata] pag[ina] 175 carm[ina] J[unii] Restii | Anacreontica | Del Sig[nor] M[arco] Bruere.* [str.153-159]
- [15] *Traduzione | dell'Ode di Giunio Resti a Mich[ele] d'Ant[oni]o de Sargo, "Incerta rerum proh nimium brevis | Damnatus etc. etc." | Ved[i] = Carmina J[unii] Restii = pag[ina] 253, Patavii 1816 | Canzone | Del Sig[nor] M[arco] Bruere.* [str.159-164]
- [16] *Zvjesdoznanci.* [str.165-170]

U tom zadnjem dijelu rukopisa istovremeno neobično i ljupko djeluje prijevod epigrama što ga je Đuro Hidža uputio Bruereviću kad mu je pobjegao omiljeni papagaj. Osim toga ističu se dva Bruerevićeva epitafa napisana povodom smrti Benedikta Staya i Džona Rastića, i prijevodi Rastićevih latinskih pjesama. Izgleda da ga je vezivalo duboko prijateljstvo s Rastićem jer mu u drugom dijelu zbirke posvećuje nekoliko pjesama.

U tim zadnjim prijevodima primjećuje se i velika Bruerevićeva ljubav prema Dubrovniku i njegovoj okolini. Nije slučaj da je prevodio po jednu Gradićevu i

Rastićevu pjesmu u kojima se slave Elafitski otoci Šipan i Lopud, obitavalište mitoloških bića.

U rukopisnoj zbirci *Raccolta di poetici componimenti in lingue diverse*, tj. pjesničkih sastavaka na raznim jezicima, Bruerević iskazuje svoj iznimni jezični talenat, sposobnost da se izrazi jednakom lakoćom i elegancijom kako na talijanskom tako i na hrvatskom i latinskom.

Budući da je glavnina spomenutih pjesama ostala neobjavljena⁷ nadamo se da će taj zanimljivi rukopis ugledati svjetlo dana u nekoj prigodnoj ediciji.

BILJEŠKE

¹ Navodi odlomaka pojedinih pjesama na talijanskom, latinskom i hrvatskom, kao i popis njihovih naslova, citirani su grafičkom i pravopisom rukopisa.

² Usp. V. Vratović, *Hrvatski latinisti / Croatici auctores qui latine scripserunt II.*, Pesci 17 - 19 stoljeća / *Auctores saec. XVII - XIX*, PSHK, Zagreb 1970, str. 880.

³ V. Vratović *correxit ex sonanti* (v. *op. cit.*, str. 887).

⁴ V. Vratović *correxit ex Bacchae* (v.l.c.)

⁵ Ne zaboravimo da je bio Bruerević izvrstan prevoditelj Horacija na hrvatski (usp. V. Vratović, *Nekoliko Bruerevićevih prijevoda iz Horacija*, »Živa Antika« IV, 2, Skoplje 1954).

⁶ Unutar ovog dijela zbirke pokrate se ne razrješavaju, zato što prepisivač, bilo po svom nahođenju, bilo prema rukopisu kojim se služi, jednom naslov piše hrvatskim, a drugi put latinskim jezikom.

⁷ Medo Pucić je u časopisu *Dubrovnik cvjet narodnoga knjižtva (III. / 1851)* objavio nekoliko Bruerevićevih hrvatskih pjesama, od kojih je neke sakupio Rafo Bogišić u PSHK (*Zbornik stihova i proze XVIII. stoljeća*, Zagreb 1963, str. 289 - 321). Od latinskih pjesama objavljene su bile samo dvije (usp. V. Vratović, *op. cit.*, str. 884 - 889), dok su talijanske pjesme i prijevodi s latinskog na talijanski i hrvatski ostali neobjavljeni.